

**Gemensam nämnd för
Hemsjukvård och Hjälpmedel**

§45

Information om vårdriktlinjer för hjälpmedel, nutrition och inkontinens samt övergripande riktlinjer för nutrition och inkontinens 2021

HNH200021

Beslut

Gemensam nämnd för hemsjukvård och hjälpmedel beslutar att

- anteckna att information har lämnats till gemensamma nämnden

Ärendet

Enligt den gemensamma nämnden för hemsjukvård och hjälpmedels reglemente fastställer nämnden årligen övergripande riktlinjer för förskrivning av samtliga hjälpmedel, inkontinens och nutrition i Halland. Underlag för riktlinjen utarbetas av hjälpmedelscentrum.

Grundprincipen för hjälpmedelsverksamheten är att alla invånare i Halland ska erhålla hjälpmedel, inkontinens och nutrition på lika villkor.

Övergripande riktlinjerna ger allmän information om samhällets hjälpmedelsförsörjning och om vilka riktlinjer och regler som gäller i Halland. Vårdriktlinjer beskriver bl.a. målgrupp, kriterier och mål med hjälpmedlet. Övergripande riktlinjer och vårdriktlinjer ska ge vägledning åt förskrivare och chefer.

Förslag till beslut

Gemensam nämnd för hemsjukvård och hjälpmedel beslutar att

- anteckna att information har lämnats till gemensamma nämnden

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse - Information om vårdriktlinjer för hjälpmedel, nutrition och inkontinens samt övergripande riktlinjer för nutrition och inkontinens 2021
- Förslag på ändringar i övergripande riktlinjer för livsmedel för speciella medicinska ändamål 2021
- Förslag på ändringar i övergripande riktlinjer för inkontinens 2021
- Förslag på ändringar i vårdriktlinjer för hjälpmedel 2021

Ordförandes sign

Justerares sign

Utdragsbestyrkande

**Gemensam nämnd för
Hemsjukvård och Hjälpmedel**

Expedieras till

Driftnämnden ambulans, diagnostik och hälsa, Driftnämnd Hallands sjukhus, Driftnämnd psykiatri, Driftnämnd närsjukvård, Laholms kommun, Halmstads kommun, Hylte kommun, Falkenbergs kommun, Varbergs kommun, Kungsbacka kommun.

Paragrafen är justerad

Ordförandes sign

Justerares sign

Utdragsbestyrkande

Regionkontoret
Styrning och stöd
Sofia Nygren
Nämndtjänsteman

Tjänsteskrivelse

Datum	Diarienummer
2020-10-16	HNH200021

Gemensam nämnd för Hemsjukvård och Hjälpmedel**Tjänsteskrivelse - Information om vårdriktlinjer för hjälpmedel, nutrition och inkontinens samt övergripande riktlinjer för nutrition och inkontinens 2021****Förslag till beslut**

Gemensam nämnd för hemsjukvård och hjälpmedel beslutar att

- anteckna att information har lämnats till gemensamma nämnden

Sammanfattningen

Enligt den gemensamma nämnden för hemsjukvård och hjälpmedels reglemente fastställer nämnden årligen övergripande riktlinjer för förskrivning av samtliga hjälpmedel, inkontinens och nutrition i Halland. Underlag för riktlinjen utarbetas av hjälpmedelscentrum.

Grundprincipen för hjälpmedelsverksamheten är att alla invånare i Halland ska erhålla hjälpmedel, inkontinens och nutrition på lika villkor.

Övergripande riktlinjerna ger allmän information om samhällets hjälpmedelsförsörjning och om vilka riktlinjer och regler som gäller i Halland. Vårdriktlinjer beskriver bl.a. målgrupp, kriterier och mål med hjälpmedlet. Övergripande riktlinjer och vårdriktlinjer ska ge vägledning åt förskrivare och chefer.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

-

Förvaltning

Patrik Dahlgvist Jönsson Rose-Marie Persson

Nämndtjänsteman

Områdeschef Hälsa och funktionsstöd

Bilaga:

Förslag till ändringar av övergripande riktlinjer för livsmedel med speciella medicinska ändamål (FSMP) och vårdriktlinjer för nutrition 2021

Förslag till ändringar av övergripande riktlinjer för inkontinenshjälpmedel och vårdriktlinjer för inkontinens 2021

Förslag till ändringar av vårdriktlinjer för hjälpmedel 2021

Styrelsens/nämndens beslut delges

Driftnämnden ambulans, diagnostik och hälsa, Driftnämnd Hallands sjukhus, Driftnämnd psykiatri, Driftnämnd närsjukvård, Laholms kommun, Halmstads kommun, Hylte kommun, Falkenbergs kommun, Varbergs kommun, Kungsbacka kommun.

Förslag på ändringar i vårdriktlinjer för hjälpmedel 2021

Allmänt

Vi har arbetat efter det internationella klassificeringssystemet ISO 9999 utgåva 6. Ingen förändring av ISO-koder har skett.

Även i 2021 års vårdriktlinjer kommer hela ISO-kodsdefinitionen som beskriver produktområdet att finnas med under varje ISO-kod, enligt klassificeringssystemet. Definitionerna är en direkt översättning från engelska till svenska och kan innebära att vissa beskrivningar även omfattar hjälpmedel som inte är förskrivningsbara i Halland.

Kunderna har även i år haft möjlighet att lämna synpunkter inför revideringen av vårdriktlinjerna 2021.

Förändringar inom alla vårdriktlinjer:

- Uppdaterat datumet då beslut skett från Gemensam nämnd för hemsjukvård och hjälpmedel.
- Språkliga och grammatiska ändringar.
- Länkar är uppdaterade.

Förändringar inom specifika vårdriktlinjer:

04 27 18 Hjälpmedel för stimulering av sinnen och känslighet (tyngdtäcke)

Målgrupp.

Ny text; Person med bestående eller långvarig kognitiv funktionsnedsättning som medför gravt nedsatt sömnfunktion.

Tidigare text; Person med aktivitetsbegränsning i det dagliga livet till följd av gravt nedsatt sömnfunktion över längre tid.

Kriterier. Tillägg: Personen ska vara i behov av hälso- och sjukvårdens kompetens för att få ett tyngdtäcke förskrivet.

09 12 03 Flyttbara toalettstolar

Målgrupp. Tillägg: Person med funktionsnedsättning som medför svårighet att sätta sig ned och/eller resa sig upp från dusch/toalettstol.

Kriterier. Tillägg: Aktivitetsbegränsning som innebär svårighet att sätta sig och resa sig från dusch/toalettstol.

12 22 03 Manuella tvåhjulsdrivna rullstolar (aktivrullstol med fast front)

12 22 03 Manuella tvåhjulsdrivna rullstolar (aktivrullstol med lätt transportvikt)

12 22 03 Manuella tvåhjulsdrivna rullstolar (aktivrullstol med sidosvängbara/avtagbara benstöd)

Förskrivare. Tillägg: I samråd med hjälpmedelskonsulent.

12 22 18 Manuella vårdarmanövrerade rullstolar

Förtydligande; Sulky med stora hjul, terrängsulky, är egenansvar.

- 12 23 06 Eldrivna rullstolar med elektronisk styrning (uppresning)**
- 12 23 06 Eldrivna rullstolar med elektronisk styrning (dubbelkommando)**
- 12 23 06 Eldrivna rullstolar med elektronisk styrning (slingstyrning)**
- 12 23 06 Eldrivna rullstolar med elektronisk styrning**
- 12 23 12 Eldrivna vårdarmanövrerade rullstolar**

Tillägg: Förvaringsutrymmet ska vara utformat så att stöld och skadegörelse på den eldrivna rullstolen förhindras.

12 36 03 Mobila lyftar för överflyttning av en sittande person med hjälp av slingsäten

12 36 12 Stationära lyftar monterade på väggar, golv eller i tak

12 36 18 Stationära fristående lyftar

Övrigt. Tillägg: Vid medicinska skäl kan våg förskrivas som ett tillbehör till lyften. Förskrivning av våg ska ske i samråd med ansvarig leg. sjuksköterska.

18 03 06 Läsbord, pulpeter och talarstolar

Tidigare fanns här förskrivningsbara höj- och sänkbara måttanpassade skrivbord. Detta finns numera på den öppna marknaden och räknas som ett egenansvar. Små lekbord som finns på öppna marknaden är för höga för de som ska använda dem och därför behöver vårdriktlinjen finnas kvar för barn som har behovet.

Förskrivare. Tillägg; Leg. fysioterapeut/sjukgymnast.

Målgrupp.

Tidigare text; Person som har svår och varaktig funktionsnedsättning som innebär nedsatt rörlighet eller styrka i arm/hand/nacke.

Ny text; Barn med funktionsnedsättning som har behov av ett anpassat bord inomhus och som inte kan tillgodoses med bord i öppna handeln.

Kriterier.

Tidigare text; Aktivitetsbegränsning som medför stora svårigheter att genomföra aktiviteter som att äta eller läsa. Personen ska själv kunna hantera bordet.

Ny text; Aktivitetsbegränsning som medför svårighet att delta i dagliga aktiviteter.

Övrigt.

Tillägg; Här avses anpassat lekbord för golvsittande inomhus.

18 10 06 Sittdynor och underlägg

Målgrupp och kriterier. Tillägg att produkterna även ska kunna förskrivas vid behov av tryckfördelning på toalettstol.

18 10 12 Huvudstöd och nackstöd

Råd i förskrivningsprocessen. Tillägg: Huvud- och nackstöd kan endast förskrivas som tillbehör till övriga förskrivningsbara hjälpmedel från Hjälpmiddelscentrum.

18 10 03 Ryggstöd

Förskrivare. Tillägg: I samråd med hjälpmedelskonsulent.

Kriterier. Tagit bort: Aktivitetsbegränsning som medför behov av ökat stöd i ländrygg vid sittande.

22 33 06 Bärbara datorer och handdatorer

Ta bort den som förskrivningsbart hjälpmedel i Halland. Har inte förskrivits sedan 2014. Blir ett egenansvar.

Förslag på ändringar i övergripande riktlinjer för inkontinenshjälpmedel och sexualhjälpmedel samt vårdriktlinjer för inkontinens 2021

Allmänt

Vi har arbetat efter det internationella klassificeringssystemet ISO 9999 utgåva 6. Ingen förändring av ISO-koder har skett.

Även i 2021 års vårdriktlinjer kommer hela ISO-kodsdefinitionen som beskriver produktområdet att finnas med under varje ISO-kod, enligt klassificeringssystemet. Definitionerna är en direkt översättning från engelska till svenska och kan innebära att vissa beskrivningar även omfattar hjälpmedel som inte är förskrivningsbara i Halland.

Kunderna har även i år haft möjlighet att lämna synpunkter inför revideringen av vårdriktlinjerna 2021.

Förändringar inom alla vårdriktlinjer:

- Uppdaterat datumet då beslut skett från Gemensam nämnd för hemsjukvård och hjälpmedel.
- Språkliga och grammatiska ändringar.

04 27 09 Muskelstimulatorer som inte används som ortoser

Förskrivare.

Tidigare: Leg. läkare med specialistkompetens i gynekologi. Leg. läkare med specialistkompetens i geriatrik med speciell kunskap vad gäller inkontinens.

Uroterapeut.

Ny text: Leg. läkare med specialistkompetens i urologi eller obstetrik och gynekologi.

Uroterapeut i samråd med läkare

09 24 90 Dilatationskatetrar

Denna vårdriktlinje önskar vi ta bort som förskrivningsbar via Hjälpmiddelscentrum. Denna produkt är inte längre upphandlad och inte är beställningsbar annat än för sjukhusen. Dilatationskateter är ett typ rör utan hål för vidgning av förträngning av urinröret. Ingen i övriga Sverige har detta heller som ett hjälpmedel då det är en behandling som ordinerar av sjukhusen.

Förändringar inom Övergripande riktlinjer för inkontinenshjälpmedel och sexualhjälpmedel 2021

Tillägg/ändringar i texten markerat med **gult**.

Övergripande riktlinjer för inkontinenshjälpmedel och sexualhjälpmedel **2021**

Beslutat av Gemensam nämnd för hemsjukvård och hjälpmedel 2020-11-20.
Gäller även för Hallands kommuner och privata vårdgivare med vårdavtal.

Allmänt

Regionens och kommunernas inkontinensverksamhet, resursenheten för inkontinens, ska vila på de grunder som anges i Hälso- och sjukvårdslagen (HSL).
Anvisningarna ger allmän information om inkontinenshjälpmedel och sexualhjälpmedel samt om vilka regler och riktlinjer som gäller, för personal och förskrivare inom hälso- och sjukvården.

Definition

Hjälpmedel är en del av hälso- och sjukvården. Hjälpmedel är individuellt utprovad produkt som syftar till att bibehålla eller öka aktivitet, delaktighet eller självständighet genom att kompensera en funktionsnedsättning. I all vård, inkl. habilitering och rehabilitering, är helhetssyn på personens behov och situation viktig. Det krävs hälso- och sjukvårdspersonal för att bedöma behovet när ett hjälpmedel ska förskrivas.

Inkontinens är ett symtom, klassat som sjukdom enl. WHO (Världshälsoorganisationen) 1998. Definitioner enligt Svensk version av International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF), Socialstyrelsen.

Funktioner i köns- och urinorganen:

Urineringsfunktioner (b620)

Funktioner att tömma urin från urinblåsan

Innefattar: funktioner för urineringsfrekvens, urinkontinens; funktionsnedsättningar såsom stressinkontinens, urineringsnöd, reflexblåsa, överfyllnad, kontinuerlig inkontinens, läckage, neurogen blåsa, ökad urinutsöndring, kvarhållande av urin, urinträngning

Avföringsfunktioner (b525)

Funktioner att eliminera restprodukter och osmält föda som avföring och därmed sammanhängande funktioner.

Innefattar: avlägsningsfunktioner, avföringskonsistens, avföringsfrekvens, avföringskontinens, väderspänningar; funktionsnedsättningar såsom förstoppning, diarré, vattnig avföring, nedsatt förmåga i ändtarmens slutmuskel eller inkontinens.

Sexuella funktioner (b640)

Psykiska och fysiska funktioner som hänger samman med sexualakten, innefattar stadierna upphetsning, förstadium, orgasm och post-coital avslappning (avslappning efter orgasm).

Innefattar: funktioner för att ge uttryck åt upphetsning, förstadium, orgasm och post-coital avslappning; funktioner som hänger samman med sexuellt intresse, genomförande,

peniserektion, klitoriserektion, ökad vaginal sekretion, ejakulation, orgasm; funktionsnedsättningar såsom impotens, frigiditet, slidkramp (vaginism), för tidig ejakulation, bibehållande av erektion, försenad ejakulation.

Ansvarsfördelning

Om brukaren är i behov av sina hjälpmedel under längre tid eller på livstid skall det årligen utvärderas ihop med brukare eller vårdpersonal. Detta för att se hur hjälpmedlen fungerar eller om ny bedömning behöver göras, allt för att öka brukarens livskvalitet, eller eventuellt byta till mer lämpligt hjälpmedel. Förskrivning ska inte ske rutinmässigt.

Region Halland, hjälpmedelscentrum (och kommunerna) har ansvar för inkontinenshjälpmedel, sexualhjälpmedel, sortimentsförteckning, förskrivningsregler och distribution till brukarna.

Kostnadsansvar

Kostnadsansvaret för inkontinenshjälpmedel och sexualhjälpmedel följer hälso- och sjukvårdsansvaret.

I Halland är samtliga upphandlade inkontinenshjälpmedel, inklusive hemtransport, kostnadsfria för brukaren.

Sortimentsgrupp

Representanter från Region Halland, kommunerna, Regionupphandling samt urokonsulenterna ingår i sortimentsgrupp.

Gruppen ska:

- diskutera nya behov och utvärdera produkter
- ge förslag på vilka produkter som ska ingå i sortiment
- fortlöpande utvärdera det befintliga sortimentet

Förskrivare

Sjukvårdshuvudmannen beslutar om vem eller vilka av den behöriga hälso- och sjukvårdspersonalen som ska fullgöra uppgiften att självständigt förskriva förbrukningsartiklar. SOSFS 2008:1

Leg. läkare

Leg. sjuksköterska

Leg. sjuksköterska med tjänst inom kommun

Leg. sjuksköterska med tjänst som distriktssköterska

Leg. sjukgymnast/fysioterapeut

Leg. barnmorska

Uroterapeut

Dessa ska ha anställning inom region, kommun eller av vårdgivare som har avtal med region eller kommun och är utsedd av en vårdgivare i Halland.

Förskrivarens ansvar:

- Ska ha kunskap om förskrivningsprocessen och vilket ansvar samt vilka skyldigheter som följer med att förskriva hjälpmedel.
- Ansvarar för att alla faser i processen genomförs. Om en förskrivare själv inte kan svara för processens samtliga faser, exempelvis om brukaren flyttas från slutet till öppen vård, ska ansvaret överrapporteras till den som då tar över vårdansvaret.
- Initiera utredning av patientens problem samt vid behov hänvisa till adekvat yrkeskompetens.
- Väl känna till funktionen hos de hjälpmedel som förskrivs.
- Bedöma behovet av hjälpmedlen och tillsammans med individen prova ut vilka som är lämpligast, d v s individuell utprovning.
- Samråda vid förskrivning med specialist gällande produkter där specialistkompetens är nödvändig. Se aktuell vårdriktlinje.
- **Ansvara** för kostnadseffektivitet vid val av inkontinenshjälpmedel.
- Instruera individen, närstående och vårdpersonal att använda produkten korrekt.
- Tillämpa gällande bestämmelser för förskrivning och distribution. **Exempelvis beakta rangordning samt fraktkostnader.**

Förskrivning

Behov av inkontinenshjälpmedel ska utredas och lämplig behandling prövas. Förskrivning kan ske vid återkommande ofrivilligt urinläckage eller avföringsläckage som är objektivt påvisbart och som utgör ett socialt hinder och är ett hygieniskt problem. Avser även vid tömningsproblem av urinblåsa och tarm. Detta innebär att inkontinenshjälpmedel är tänkta att användas i avvaktan på utredning, under utredning, komplement till annan behandling, vid kronisk inte behandlingsbar urin- eller avföringsinkontinens eller när det på grund av patientens allmäntillstånd inte är lämpligt att starta ytterligare behandling.

Förskrivning av inkontinenshjälpmedel och sexualhjälpmedel ska göras ur det upphandlade sortimentet och om möjligt ske i samråd med brukaren.

Brukaren skall vara:

- Utredd, oftast initieras detta på vårdcentralen
- Vara i fortlöpande behov av hjälpmedel
- Vara folkbokförd i Halland.
- Boende i ordinärt eller särskilt boende (d v s inte är inlagda för vård på sjukhus)

Behov av sexualhjälpmedel skall utredas och lämplig behandling prövas.
Se aktuell vårdriktlinje.

Det finns olika typer av hjälpmedel:

- Absorberande produkter
- Bäckorganstödjande produkter
- Externa uppsamlingsssystem
- Kvarliggande katetrar
- Suprapubiska katetrar
- Tappningskatetrar
- Sexualhjälpmedel
- **TAI- Transanal irrigation**

Om det upphandlade sortimentet inte tillgodoser brukarens behov ska ansökan om icke upphandlat hjälpmedel göras via e-tjänst, för att motivera eventuellt produkttillegg till befintligt avtal.

Egenansvar

Inkontinenshjälpmedel och sexualhjälpmedel kan även köpas i dagligvaruhandel, apotek eller via Internet. I de fall patienten väljer att handla via dessa inköpsställen är det att betrakta som egenvård och patienten står för samtliga kostnader för inköpet.

Barn

Förskrivning av inkontinenshjälpmedel till barn kräver fördjupad kunskap om bakomliggande orsaker. Det är en bedömningsfråga vid inkontinensutredning när ett barn anses vara inkontinent. Utredning och bedömning av barnets behov ska alltid göras i samråd med barnläkare/barnuroterapeut.

Föreligger ingen känd sjukdom eller handikapp förskrivs inga hjälpmedel till barn under 5 år.

Barn under 3 år kan vid hormonella rubbningar, tarmsjukdomar, eller annat funktionshinder som påverkar blåsa och tarm samt efter utredning och bedömning, få hjälpmedel förskrivna för den mängd som överstiger normalbehovet ca 5 blöjbyten/dygn. Behöver barnet exempelvis 10 blöjbyten/dygn har de möjlighet att få 5 blöjbyten förskrivet/dygn. Barn 3 år och äldre som är medicinskt sjuka eller är funktionshindrade, kan efter utredning och bedömning få hjälpmedel förskrivna som täcker dygnsbehovet.

Barn 5 år och äldre med nattenures/sängvätning som är utredda kan få förskrivet underlägg/lakansskydd, fler- eller engångs.

Nattblöjor kan vid mycket speciella behov förskrivas efter barnuroterapeutens bedömning.

Vistelse i annat län

Vid vistelse i annat län för kortare eller längre tid, ska förskrivaren ombesörja att brukaren har den mängd hjälpmedel med sig som kommer att användas under vistelsen. Skulle ytterligare hjälpmedel behövas, kontaktas brukarens ordinarie förskrivare. Denne ombesörjer beställning och distribution till vistelseorten.

Distribution

Inkontinenshjälpmedel beställs av förskrivaren från den upphandlade distributörens **beställningssystem**. Förskrivningen ska gälla för tre månaders förbrukning i taget. Därefter görs utvärdering och en ev. ny förskrivning för ytterligare en tremånadersperiod, tillsammans med brukaren/anhörig/vårdpersonal. Förskrivaren har också ett ansvar för lagerinventering av redan befintligt material för att undvika överförskrivning.

Sexualhjälpmedel beställs av förskrivaren från hjälpmedelscentrum.

Ansvarig förskrivare fyller i "[Hmc: Förskrivning av hjälpmedel](#)"

Sexualhjälpmedel skickas till förskrivaren som lämnar ut hjälpmedlet till brukaren.

Reklamation

Levererade inkontinenshjälpmedel återtas ej, annat än då varan är skadad eller på annat sätt är oanvändbar då den kommer till brukaren.

Vid reklamation av vara tar brukaren/vårdtagaren kontakt med förskrivaren som fyller i [Region Hallands reklamationsblankett](#).

Lagar, författningar och föreskrifter

Lagar, författningar och föreskrifter som reglerar utbudet och förskrivningen av produkter vid urinretention och inkontinens:

- SFS 2017:30 Hälso- och sjukvårdslagen (HSL)
- SOSFS 2008:1 Socialstyrelsens föreskrifter om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården
- SOSFS 2005:12 Socialstyrelsens föreskrifter om ledningssystem för kvalitet i patientsäkerhet i hälso- och sjukvården
- SFS 2008:355 Patientdatalagen
- SOSFS 2010:659 Patientsäkerhetslagen
- SOSFS 2007:19 Basal hygien inom hälso- och sjukvården mm
- SOSFS 2007:10 Samordning av insatser för habilitering och rehabilitering. Stockholm: Socialstyrelsen
- SOSFS 2008:14 Informationshantering och journalföring i hälso- och sjukvården
- SOSFS 2011:9 Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete
- 2014:821 Nya Patientlagen

Förslag på ändringar i övergripande riktlinjer för livsmedel för speciella medicinska ändamål (FSMP) och vårdriktlinjer för nutrition 2021

Allmänt

Vi har arbetat efter det internationella klassificeringssystemet ISO 9999 utgåva 6. Ingen förändring av ISO-koder har skett.

Även i 2021 års vårdriktlinjer kommer hela ISO-kodsdefinitionen som beskriver produktområdet att finnas med under varje ISO-kod, enligt klassificeringssystemet. Definitionerna är en direkt översättning från engelska till svenska och kan innebära att vissa beskrivningar även omfattar hjälpmedel som inte är förskrivningsbara i Halland.

Kunderna har även i år haft möjlighet att lämna synpunkter inför revideringen av vårdriktlinjerna 2021.

Förändringar inom alla vårdriktlinjer:

- Uppdaterat datumet då beslut skett från Gemensam nämnd för hemsjukvård och hjälpmedel.
- Språkliga och grammatiska ändringar.
- Målgrupp (utom 15 90 94, se nedan)
Tidigare: Patienter över 16 år boende i eget boende, på äldreboende eller på boende med särskilt stöd och service (LSS-boende) med kort- eller långvarigt behov av nutritionsstöd.
Ny text: Personer från 16 år med behov av nutritionsinsatser. Personer i eget boende, på äldreboende eller boende med särskilt stöd och service (LSS-boende) med kort eller långvarigt behov av nutritionsstöd.

Förändringar inom specifika vårdriktlinjer:

15 90 91 Berikning

Mål med berikning.

Ny rubrik. Förebygga och behandla undernäring och näringsbrister.

15 90 92 Kosttillägg

Kriterier.

Tidigare: Kosttillägg kan förskrivas till personer som på grund av sjukdom, åkomma eller medicinskt tillstånd behöver tillskott av energi alternativt enstaka näringsämnen.

Ny text: Kosttillägg kan förskrivas vid oförmåga att tillgodose energibehov och/eller näringsbehov via kosten peroralt på grund av sjukdom, åkomma eller medicinskt tillstånd.

Mål med kosttillägg.

Ny rubrik. Förebygga och behandla undernäring och näringsbrister.

15 90 93 Sondnäring

Kriterier.

Tidigare: Sondnäring förskrivs till patienter som får hela eller delar av sitt energi- och näringsbehov tillgodosett via enteral nutrition.

Ny text: Sondnäring kan förskrivas vid oförmåga att tillgodose energibehov och/eller näringsbehov via kosten peroralt, helt eller delvis på grund av sjukdom, åkomma eller medicinskt tillstånd.

Mål med sondnäring.

Ny rubrik. Förebygga och behandla undernäring och näringsbrister.

Övrigt.

Tillägg. Hjälpmiddelscentrum tillhandahåller inte sondnäringstillbehör som sondnäringsaggregat, enterala sprutor, sonder och gastrostomier som PEG och knapp.

15 90 94 Förtjockningsmedel

Mål med förtjockningsmedel.

Ny rubrik. Förebygga och behandla undernäring och näringsbrister.

Målgrupp.

Tidigare: Patienter över 16 år boende i eget boende, på äldreboende eller på boende med särskilt stöd och service (LSS-boende) med kort- eller långvarigt behov av nutritionsstöd.

Ny text: Personer från 16 år med dysfagi, tugg- och sväljproblem. Personer i eget boende, på äldreboende eller boende med särskilt stöd och service (LSS-boende) med kort eller långvarigt behov av nutritionsstöd.

15 90 97 Livsmedel för medfödda ämnesomsättningssjukdomar

Kriterier.

Tidigare: Dessa nutritionsprodukter kan förskrivas till personer som på grund av sjukdom, åkomma eller medicinskt tillstånd behöver specialanpassade livsmedel eller tillskott av enskilda näringsämnen eller aminosyror.

Ny text: Dessa nutritionsprodukter kan förskrivas vid ordination från specialistklinik för medfödda ämnesomsättningssjukdomar till personer som på grund av sjukdom, åkomma eller medicinskt tillstånd behöver specialanpassade livsmedel eller tillskott av enskilda näringsämnen.

Årlig kontroll och uppföljning föreligger vid specialistklinik för att justera förskrivningsmängder.

Ändringar inom Övergripande riktlinjer för livsmedel för speciella medicinska ändamål (FSMP) 2021

Ändringar/tillägg markerat med **gult** nedan.

Övergripande riktlinjer för livsmedel för speciella medicinska ändamål (FSMP) **2021**

Beslutat av Gemensam nämnd för hemsjukvård och hjälpmedel 2020-11-20. Gäller samtliga vårdgivare inom Region Halland, Hallands kommuner samt privata vårdgivare med vårdavtal.

Allmänt

Anvisningarna ger allmän information om livsmedel för speciella medicinska ändamål samt om vilka regler och riktlinjer som gäller vid förskrivning. Innehållet riktas i första hand till personal och förskrivare inom hälso- och sjukvård.

Arbetet med livsmedel för speciella medicinska ändamål vilar på de grunder som anges i Hälso- och sjukvårdslagen (HSL).

Definition

Livsmedel för speciella medicinska ändamål förkortas FSMP vilket utgår ifrån den engelska termen Foods for special medical purposes. FSMP är livsmedel för personer som på grund av sjukdom, åkomma eller medicinskt tillstånd inte kan täcka sitt energi- eller näringsbehov med vanlig mat.

Livsmedel för speciella medicinska ändamål kan användas som enda eller kompletterande näringskälla. Exempel på denna typ av livsmedel är sondnäring, kosttillskott och livsmedel för personer med medfödda rubbningar i ämnesomsättningen. Till produktkategorin ingår inte kosttillskott, eller andra liknande produkter som intas i små uppmätta doser och som i huvudsak är sammansatta av till exempel fibrer, vitaminer, mineraler eller bakteriestammar.

Ansvarsfördelning

Hjälpmiddelsentrum ansvarar för att tillhandahålla förskrivarsystem Sesam LMN för livsmedel för speciella medicinska ändamål, utbildning, **rådgivning** och informationsmaterial till förskrivare. Hjälpmiddelsentrum ansvarar även för lagerhållning och distribution till patientens privatbostad alternativt annan adress patienten önskar leverans till, samt för fakturering enligt gällande regelverk.

Region Halland och Hallands kommuner har ett gemensamt ansvar för att det finns ett regelverk kring kostnadsansvar och ansvar för nutritionsbehandling, som ligger till grund för Hjälpmiddelsentrums arbete med förskrivnings- och distributionsflöde.

Kostnadsansvar

Priset för produkterna sätts utifrån Hjälpmiddelsentrums prissättningsmodell och patienten betalar månadsvis för produkterna upp till högkostnadsskyddet 1400:- för nutrition. Kostnader som överskrider högkostnadsskyddet bekostas av sjukvårdshuvudmannen.

Kommunerna betalar en transportavgift per uttag från förskrivning gjord av kommunsköterska.

Sortimentsuppföljning

Hjälpmiddelscentrums nutritionskonsultenter följer kontinuerligt upp sortiment, statistik och kostnader tillsammans med förskrivarerepresentanter från Region Halland och Hallands kommuner.

Förskrivare

Förskrivare ska ha anställning inom region, kommun eller av vårdgivare som har avtal med region eller kommun. Respektive verksamhetschef beslutar om vem eller vilka av den behöriga hälso- och sjukvårdspersonalen som ska ges möjlighet att förskriva livsmedel för speciella medicinska ändamål.

Fyra personalkategorier har möjlighet att få förskrivningsrätt, för hela eller delar av sortimentet, enligt följande:

- Leg. Dietist har förskrivningsrätt för hela sortimentet.
- Leg. Läkare har förskrivningsrätt för hela sortimentet av kosttillägg och berikningsprodukter.
- Leg. Sjuksköterska med tjänst inom kommun eller distriktssköterska har efter genomgången förskrivareutbildning förskrivningsrätt för ett bassortiment av kosttillägg och berikningsprodukter.
- Leg. Specialistsjuksköterska med tjänst inom specialistvård har efter genomgången förskrivareutbildning förskrivningsrätt för ett bassortiment av kosttillägg och berikningsprodukter, tills tillgång till dietist är säkrad för specialistsjukvården. Detta berör de verksamheter vars specialistsjuksköterskor hade förskrivningsrätt före införandet av Sesam LMN.

Förskrivarens ansvar:

- Ha kunskap om övergripande riktlinjer för livsmedel för speciella medicinska ändamål samt vårdriktlinjerna för produktområdet.
- Ha god kunskap om de produkter som förskrivas och verka för kostnadseffektivitet vid produktval.
- I samband med förskrivningen ge god information till patienten, närstående och/eller vårdpersonal om hur produkten skall användas, exempelvis avseende sort, mängd per dag, fördelning över dagen och praktisk information kring förvaring.

Distribution

Livsmedel för speciella medicinska ändamål förskrivas via Sesam LMN och distribueras till patientens önskade adress i Halland eller till ombud för avhämtning i Sverige. Leverans kan även ske till privatpersoner boende på äldreboenden, boenden med särskilt stöd och service eller liknande.

Leverans av lagervara sker i normalfallet inom tre vardagar. Beställningsvara levereras i normalfallet inom sju vardagar.

Förskrivning

Sortimentet utgörs av Hallands upphandlade produkter för livsmedel för speciella medicinska ändamål, vilka delas in i fem huvudkategorier:

- Sondnäring
- Kosttillägg
- Berikning
- Förtjockningsmedel
- Livsmedel för medfödda ämnesomsättningsjukdomar

Val av nutritionsprodukt skall ske ur det upphandlade sortimentet. I de fall flera produkter är upphandlade på samma position i avtalet skall den produkt som är rangordnad som nummer ett användas i första hand. Produkt med lägre rangordning kan förskrivas i de fall det är medicinskt motiverat.

För att vara berättigad till förskrivning skall patienten vara 16 år eller äldre och folkbokförd i Halland, alternativt listad på vårdcentral i Halland och folkbokförd i till Halland angränsande län. För patienter folkbokförda i övriga län är förskrivare skyldig att tillse att nutritionsbehandling erbjuds via hemlandsting/region. Förskrivning kan göras till patient boende i ordinärt boende, på särskilt boende eller på boende med särskild service.

Förskrivningen skall alltid föregås av en medicinsk utredning av nutritionsproblemen samt bedömning av behov respektive intag av energi och protein, samt i förekommande fall även andra näringsämnen. Socialstyrelsens kunskapsstöd för medicinsk utredning och behandling av undernäring, <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2020-4-6716.pdf>

Förskrivning av livsmedel för speciella medicinska ändamål kan ske vid såväl kortvarigt som långvarigt behov av nutritionsstöd. Så långt som möjligt ska förskrivningen ske i samråd med patienten.

Livsmedel för speciella medicinska ändamål förskrivs via Sesam LMN. Förskrivningen görs för en månads förbrukning i taget och gäller för maximalt 12 uttag på ett år.

Om det upphandlade sortimentet inte tillgodoser den enskilda patientens behov tar förskrivaren kontakt med nutritionskonsulent.

Egenansvar

Nutritionsprodukter kan även köpas via Internet eller på Apotek. I de fall patienten väljer att handla via dessa inköpsställen är det att betrakta som egenvärd och patienten står för samtliga kostnader för inköpet.

Reklamationer

Levererade produkter återtogs ej, annat än vid eventuell reklamation på grund av skadat gods eller felaktig leverans.

Lagar, författningar och föreskrifter

Lagar, författningar och föreskrifter som reglerar användningen och hanteringen av livsmedel för speciella medicinska ändamål:

- Europeiska kommissionens förordning 2016/128: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0128&from=SV>
- Europaparlamentets och rådets förordning nr 609/2013: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0609&rid=1>
- Livsmedelsverkets föreskrifter (SLVFS 2000:15) om livsmedel för speciella medicinska ändamål
- Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2014:4) om livsmedelsinformation

